

De Zwijger wordt beeldschoon

Architect André van Stigt en Stadsherstel slagen erin vriespakhuis een nieuw leven te geven

BERT STEINMETZ

AMSTERDAM – Wie het kale betonnen vriespakhuis De Zwijger nu aanschouwt, kan moeilijk geloven dat hier zomer 2006 een fonkelnieuw cultuurpakhuis zal staan, met één grote en twee kleine theaterzalen, een café-restaurant, vijftienhonderd vierkante meter 'broedplaatsen' voor multimediale kunstenaars en allerlei plekken voor 'de creatieve industrie'.

Gisteren werd officieel het startschot gelost voor de ingrijpende verbouwing, maar het was meer het sluitstuk van acht jaar zwoegen, dat keer op keer op een mislukking en de sloop van het pakhuis leek uit te lopen. Alle betrokkenen uit die periode waren daarom aan de Oostelijke Handelskade verzameld om te vieren dat het tóch gelukt is.

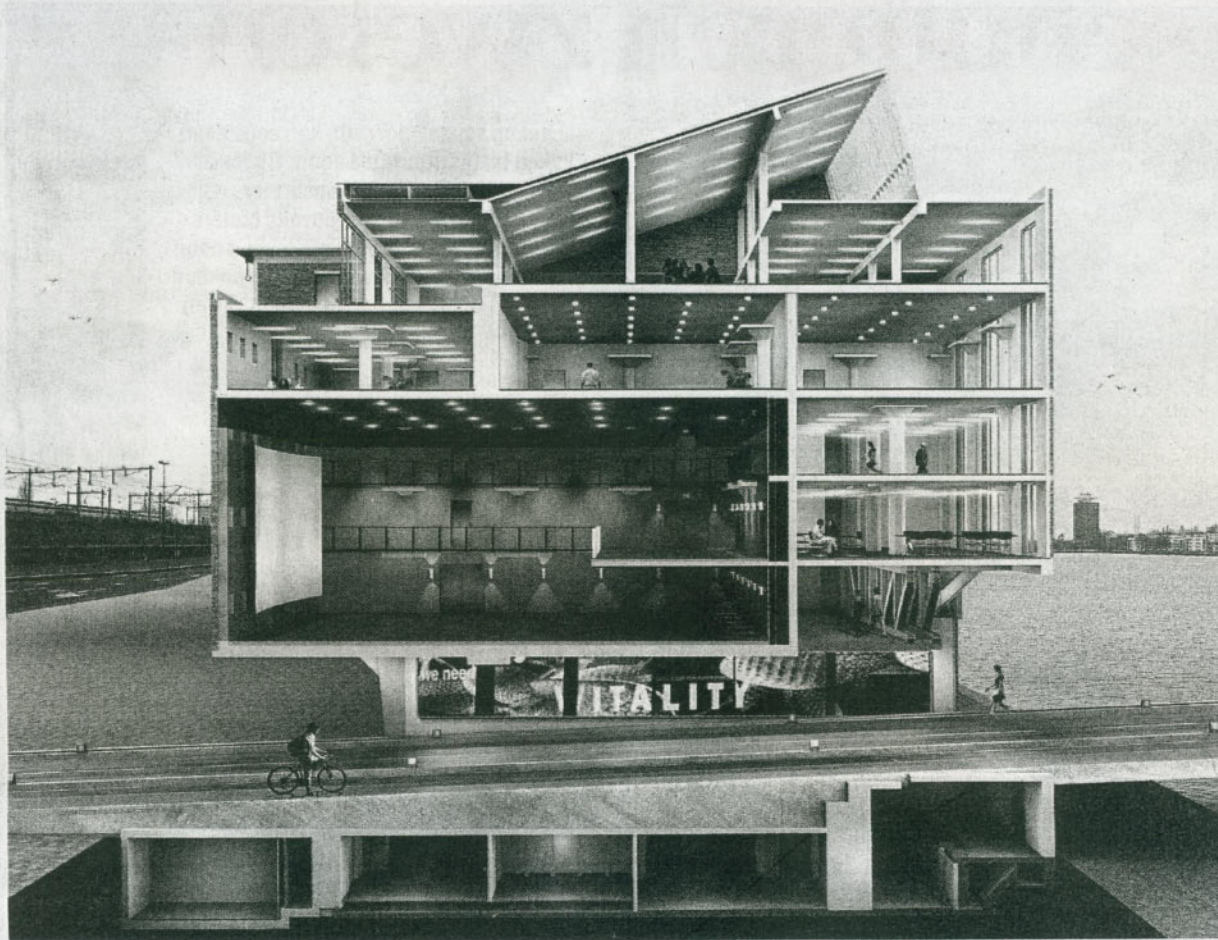
Al is het maar omdat weer een karakteristiek industrieel monument uit het voormalige havengebied is gered. De Zwijger is in 1934 neergezet door de Amsterdamse architect Jan de Bie Leuveling Tjeenk en was voor zijn tijd een zeer modern bouwwerk, van gewapend beton, met markante kolommen binnen en een opmerkelijk overhuvende voor- en zijkant.

Herman Brood

Toch stond het op de nominatie gesloopt te worden voor de nieuwbouw langs de Oostelijke Handelskade. Het was, na het vertrek van de havenactiviteiten, een gewilde plek geworden voor alternatieve feesten en oefenruimte van popgroepen (Herman Brood repeteerde er), net als het Vrieshuis Amerika, even verderop. Toen Amerika werd gesloopt, zetten de gebruikers daarvan Stichting De Zwijger op om hun activiteiten in dat pakhuis voort te zetten.

De commerciële projectontwikkelaar Amvest probeerde deze plannen uit te voeren, maar liep vast op de kosten. Toen vervolgens de bouw van de Jan Schaeferbrug, dwars door het pakhuis heen, tot scheuren in het pand leidde, besloot het gemeentebestuur het pakhuis in 2000 te slopen.

Door snelle plaatsing op de monumentenlijst werd dit voorko-

Zo moet het vriespakhuis De Zwijger aan de Oostelijke Handelskade er over ruim een jaar van binnen uitzien.

men, maar daarmee was het gebouw nog niet gered. Ook een poging van de Stichting De Zwijger met woningcorporatie Het Oosten een haalbare bestemming voor het pand te vinden, slaagde niet. De huren zouden veel te hoog worden.

Totdat André van Stigt zich ermee bemoeide, de Amsterdamse architect die in de stad al zo veel momenten heeft gered – denk aan het Olympisch Stadion. Hij schakelde Wim Eggenkamp in, de directeur van Stadsherstel, en samen

presenteerden zij juli vorig jaar een nieuw plan, dat wél haalbaar was.

De verbouwing kost nu slechts elf miljoen euro, waarvan de gemeente 6,3 miljoen euro voor haar rekening neemt. Stadsherstel wordt de eigenaar van het pakhuis.

Staalconstructies

Door het uitbreken van een grote theaterzaal wordt de gewichtsverdeling binnen het gebouw zo veranderd dat de zware staalcon-

structies die er nu nog dwars doorheen lopen, kunnen verdwijnen. Die constructies waren nodig om te voorkomen dat het betonnen pand uit elkaar zou vallen nadat de brug erdoorheen was gebroken.

Het is moeilijk voor te stellen hoe de kale betonnen ruimtes, tot voor kort het verblijf van krakers en nu alleen van talloze duiven, over een jaar zijn getransformeerd in een café en restaurant, radio- en tv-studio's van Salto, werkplaatsen voor de Cultuurfabriek van Egbert

Fransen en de stichting voor nieuwe media De Waag van Marleen Stikker – beiden initiatiefnemers in de Stichting De Zwijger – de Stichting Nederland Kennisland en compleet ingerichte broedplaatsen, waar beginnende multimediale kunstenaars alles van hun gading kunnen vinden.

Van buiten blijft het gebouw zoals het nu is. Alleen de laaddeuren gaan permanent open; daar komt glas, dat het donkere pakhuis voorziet van licht.